A Csemadok több mint negyven éve elhangzott követelései – egy szerény kis színháztól eltekintve – ma is eretnekségszámba mennek abban az országban, ahol a történészek a dunántúli magyar oligarchából, Csák Mátéból szlovák királyt csinálnak.

A szlovákok és mi

TAMÁSKA PÉTER
történész

A késmárki német gimnázium egykori növendéke az orosz hadifogság és a csehszlovák–magyar lakosságcsere viszontagságai után Prágán át Párizsba disszidált, s miután a Sorbonne-on nemzetközi jogi diplomát szerzett, évtizedekig a Szabad Európa Rádió munkatársa volt. Pontosan tudja, hogy a nagypolitika zavaros eszmék kavargása, s olyan társasjáték, amelyet a nagyhatalmak képviselői játszanak, csak néha engedve át széküket egy-egy kis nemzet stréber politikusának. Skultéty Csaba, az egykori növendék 1920-ban született Nagykaposon, a mai Szlovákia keleti peremén. Írásom címéül legutóbbi könyvének címét választottam én is. Skultéty a szlovák–magyar viszonyt „egy kelet-nyugati publicista szemével" próbálja áttekinteni. Olyan emberként, aki a magyar sérelmeket európai összefüggésekbe helyezi.

Könyvének negatív hőse Edvard Benes lett, a polgári Csehszlovákia külügyminisztere, majd államelnöke. „Kisfiúként papi pályát ígérő miniszráns volt, majd a közép-európai térség egyik olyan átalakítójává válik, akinek kísértete most is fölöttünk lebeg." A versailles-i békerendszert korrigáló müncheni és bécsi nagyhatalmi döntéseket (1938) követően az elnök Angliába emigrált, s ragyogó érzékkel használta ki, hogy „a bukott Csehszlovákia külképviseleti, de főleg titkosszolgálati hálózata sértetlen maradt. (...) De hasznosak voltak – mint a párizsi békekonferencia (1947) előtt és alatt – a szabadkőműves szálak is". Ahogy nagy elődje, a humanista Masaryk elnök az első világháború alatt nyíltan a háború elhúzódásában reménykedett – hiszen az idő a csehek által megszűnésre ítélt Monarchia ellen dolgozott –, Benes „...csendes ujjongással üdvözölte Lengyelország német lerohanását": a második világháború nélkül aligha tudta volna faji alapon helyreállítani Csehszlovákiát. A bosszú, vagyis a németek kiűzése sikerült, s a lakosságcsere-egyezménynek köszönhetően a szlovákok gyökeret vertek az ország 1938-ban etnikai alapon Magyarországnak ítélt területein.

Skultéty oda vezeti az olvasót, hogy a Benes által lenézett szlovákság „önálló államisághoz jutva, őrá hivatkozva védi tíz körömmel az ingyen zsákmányt, amelyet valójában neki köszönhet". 1968-ról szólva kiemeli, hogy a felvidéki magyarok, azaz a Csemadok „programja a két évtizedes elnyomás megszüntetése és a magyar lakosság teljes egyenjo-

gúságának elismertetése volt. Intézményes politikai képviseletet sürgetett a magyar kisebbség számára, a legégetőbb közoktatási és nyelvhasználati sérelmek sürgős orvoslását, valamint magyar egyetemi fakultások és állandó színház felállításával Kassa visszahelyezését a kelet-szlovákiai magyarság kulturális életébe. (...) Csehszlovákia szovjet lerohanása után a Csemadokban is úgynevezett tisztogatást hajtottak végre". Szomorú olvasni ezeket a sorokat, hiszen korunk parlamentarizmusa magyar vagy félmagyar pártokkal és egyes magyar politikusok pozsonyi kormányba való bevételével csak az intézményes politikai képviseletet jelentik: a Csemadok további, több mint negyven éve elhangzott követelései – egy szerény kis színháztól eltekintve – ma is eretnekségszámba mennek abban az országban, ahol a történészek a dunántúli magyar oligarchából, Csák Mátéból szlovák királyt csinálnak.

„Általánosságban mondható: a szlovák nemzeti identitás szerves része lett a magyarellenesség" – állítja szerző. (S fanyarul írja a Vörös Hadsereg foksani lágerére visszaemlékezve, hogy a „tábor belső őrszemélyzetét szlovák foglyok, Tiso hadseregének katonái alkották, az élen tisztjeikkel", akik ugyanúgy az oroszok ellen harcoltak mint a magyarok.) Idéz egy küldöttet az 1980-as évekből, a híres müncheni Vier Jahreszeiten szállóban rendezett szlovák világtalálkozóról. Itt volt a '38-as, Csehszlovákia sorsáról döntő konferencia. A küldött, aki miután közlik vele, hogy a Csallóköz a 19. században magyarosodott el, mosolyogva mondja: „Nem természetes, hogy mi ezt ma újra vissza akarjuk szlovákosítani?" S idéz egy pozsonyi notabilitást, aki – amikor Deáki ősi bencés templomában meghallja, hogy az ott megtalált legősibb összefüggő magyar nyelvemlék, a Halotti beszéd 1200 körül keletkezett – megkérdezi: „Ugye, akkor azt szlovákból fordították?" Vagy Sokol érseket, aki így üzent a kassai egyházmegye magyar híveinek, amikor magyar püspököt kértek tőle: „Illetékes helyről azt hallom, hogy ezt a kérdést a kölcsönösség jegyében kell rendezni." (Azaz: legyen Magyarországon is szlovák püspök, igaz, hívek nélkül.)

Skultéty végkövetkeztetése az, hogy Szlovákia „Európa közepén egy kis állam az Európa-ellenesség jegyében. Az áldozat pedig a neki kiszolgáltatott magyar nemzetrész". Nem szidja a szlovákokat, csupán szkeptikus. Nehezteléssel figyeli magyarellenességüket, és hogy olyan bizalommal fordulnak Benes szelleméhez, mint atyja bosszút szomjazó kísértetéhez Hamlet. ■